

Návrh koncepce rozvoje Institutu sociologických studií (2013-2016)

(výběrové řízení na ředitele ISS, leden 2013, Martin Hájek)

Ohlédnutí zpátky (2009 – 2012)

Jako uchazeč obhajující pozici si dovolím začít stručnou rekapitulaci minulého funkčního období. Hlavními cíli, které jsem si před čtyřmi lety stanovil, bylo a) posílení výzkumu na ISS, b) zvýšení efektivity výuky včetně vytvoření anglického programu a c) rozvoj doktorského studia jako kombinace studia a výzkumu. Za dílčí oblasti vyžadující zlepšení jsem pak považoval d) institucionální prostředí institutu, e) strukturu studijních programů a f) personální politiku institutu. Hodnotím-li naplnění cílů, tak všechny – s výjimkou jednoho – považuji za dosažené. Co se týče hlavních cílů, tak v roce 2012 jsme na ISS řešili 7 výzkumných grantů GAČR a 13 studentských GAUK; reakreditovali jsme bakalářské obory s nově promyšlenou strukturou předmětů, nově jsme akreditovali anglický obor Public and Social Policy a probíhá akreditace Sociology in European Context; velká část doktorských studentů se intenzivně zapojuje do výzkumu a publikuje. Dílčí cíle se nám rovněž dařilo plnit: již v roce 2009 jsme přijali jasná pravidla ročního hodnocení a výkonového odměňování pracovníků, zkvalitnili jsme přijímací řízení i závěrečné státní zkoušky v bakalářském i magisterském studiu. Konečně poslední cíl, personální složení, zejména generační mezeru mezi habilitovanými šedesátníky a nehabilitovanou generací čtyřicátníků se ovšem podařilo překlenout jen částečně, a to na katedře veřejné a sociální politiky prostřednictvím doc. Veselého a v bakalářském oboru Sociologie a sociální politika skrze doc. Friče. Nedostatek habilitovaných pracovníků středního věku v oboru sociologie a sociální antropologie je přetrvávajícím problémem.

Výhled dopředu (2013-2016)

I když minulé čtyři roky byly z mého pohledu úspěšné, tak současnou situaci na institutu nepovažuji za uspokojivou. Především z toho důvodu, že se změnil náš referenční rámec – před čtyřmi lety šlo o to dostat se ze stagnace a vnitřních problémů, kterými pracoviště trpělo, a znovu se začít rozvíjet; nyní je cílem přeorientovat se na mezinárodní kontext a učinit ISS uznávaným vědeckovýzkumným pracovištěm ve středoevropském, ale nejlépe v celoevropském akademickém prostoru. Abychom toho dosáhli, je podle mého názoru potřebné se zaměřit na tyto prioritní cíle a prostředky k jejich dosažení: a) větší využití personální politiky jako prostředku k posilování vědeckého výkonu pracoviště, b) podpora zapojení do mezinárodní akademické komunity jako nástroj zvyšování kvality akademické práce; c) zahájit diskuzi o podobě vzdělávacího kurikula.

Využití personální politiky jako prostředku k posilování vědeckého výkonu pracoviště

V předcházejících letech se personální politika vedení ISS soustředila zejména na politiku odměňování, tzn. vytvoření transparentního a motivujícího systému odměňování, případně na udržení stavu pracovníků. Bylo to záměrně: teprve z fungujícího pravidelného hodnocení může vzejít aktivní personální politika. Nyní by se cílem personální práce mělo stát posilování vědeckého výkonu pracoviště, rozvoj současných a vznik nových týmů, zapojení do mezinárodní akademické spolupráce. Přijímání nových pracovníků bude financováno jednak z nových zdrojů (granty, projekty), ale v případě potřeby i z rezerv institutu. Prvním krokem této nové strategie už bylo vypsaní mezinárodního výběrového řízení na tříletou pozici Chair in Sociology s nadstandardním mzdovým ohodnocením. Následovat by mělo zvažování, které úvazky by bylo možné převést do forem externí spolupráce a volné kapacity využít pro případné výrazné osobnosti se zájmem o působení na ISS. Samozřejmě i nadále by mělo jít o citlivý postup, zaměřený na pozitivní motivace. Stálým bolavým místem je absence habilitovaných pracovníků středního věku v sociální antropologii a sociologii. V případě sociologie snad dojde k brzké habilitaci dvou pracovníků, v

případě antropologie je situace problematičtější a budeme muset hledat posily mimo institut.

Podpora zapojení do mezinárodní akademické komunity jako nástroj zvyšování kvality akademické práce

Je třeba otevřeně přiznat, že v zapojení do mezinárodní spolupráce na tom ISS není dobře po všech stránkách, snad s výjimkou účasti na zahraničních konferencích. Nemáme ani jeden mezinárodní výzkumný tým, žádný velký mezinárodní grant, jen ojedinělou spolupráci se zahraničními pracovišti (Kostnice, UCB, Warwick), nedostatečný zájem studentů bc. a mgr. studia o zahraniční výjezdy ERASMUS, malý počet hostujících profesorů a zahraničních studentů. Mezinárodní spolupráce sama o sobě sice není všelékem na neduhy, je spíše indikátorem toho, že se věci daří, ale na druhé straně není možné dělat mezinárodně uznávanou výuku ani výzkum bez zapojení do mezinárodní komunity. Proto jsem si jako druhou prioritu pro nastávající funkční období stanovil podporu tohoto zapojení. Již minulý rok jsme učinili první kroky: zavedli stipendijní pobyt pro zahraniční postdoky a přijali pravidla finanční podpory zahraniční spolupráce. Jako následující krok navrhu – pokud budu vybrán - vydělit část úvazku na každé katedře na koordinátora mezinárodní spolupráce, který by aktivně vyhledával potenciální partnerská pracoviště a komunikoval s nimi. Konkrétně bychom se měli snažit najít partnerskou univerzitu pro vytvoření double-degree studijního programu. Další konkrétní výzvou pro následující období je zapojení některého z týmů ISS do evropského grantového projektu.

Diskuze o podobě vzdělávacího kurikula

Diskuze o vzdělávání na vysokých školách se často zaměřují na to, jak učit (frontálně, interaktivně apod.), resp. koho a za kolik. Podle mého názoru je však přinejmenším stejně důležitá otázka jaké znalosti či vědění učit a proto jsem ji učinil i prioritou pro následující období. Není asi sporu o tom, že obecným cílem vzdělávání na FSV je rozvoj analytického, kritického a tvůrčího myšlení studentů. Nicméně jak konkrétně tyto typy myšlení rozvíjet vzhledem k jednotlivým stupňům studia a vzhledem k dynamicky se měnícímu předmětu studia – společnosti, je netriviální otázka. Doposud je praxe taková, že na bakalářském stupni je cílem naučit studenty základům oboru, na magisterském prohloubit jejich znalosti v některé z oborových specializací a v doktorském jim pomoci s řešením vlastního úzce vymezeného problému. Tato dráha je možná efektivní v uniparadigmatických oborech, kde se studenti postupně socializují do dominantního paradigmatu a tím i oboru. V multiparadigmatických nebo neparadigmatických oborech by měl být podle mého názoru vzdělávací postup spíše opačný: začínat od konkrétních témat a jejich pragmaticky (eklekticky) orientované analýzy v bakalářském stupni, přes utváření si teoretičtějších představ a znalostí na magisterském stupni, až ke schopnostem reflexe základů oboru na doktorském stupni. Tuto svou rámcovou představu nehodlám – pokud budu do funkce vybrán – autoritativně prosazovat do organizace studia. Považuji však za velmi důležité začít v tomto smyslu o náplni studia diskutovat a hledat s garanty oborů a vyučujícími způsob, jak učinit vzdělávání věcně relevantní i v dnešní dynamicky se rozvíjející společnosti.

Další oblasti rozvoje

Kromě uvedených tří priorit rozvoje ISS existují ještě další dílčí oblasti aktivit, které považuji za hodny zvláštního zřetele.

Public relation institutu. Abychom přilákali kvalitní uchazeče o studium, kvalitní vyučující i badatele, musí se o nás dostatečně vědět a ve správných souvislostech. Doposud PR probíhalo víceméně amatérsky a ad hoc (např. vytvoření loga, fungující web, videozáznam Dne otevřených dveří). Rád bych propagaci institutu na veřejnosti (akademické i laické) konzultoval s odborníkem na PR, nechal vytvořit videoukázky z populárních přednášek a seminářů, zval k přednáškám

zajímavé hosty a tím i širší publikum zvenčí, apod.

PRVOUK. Fungování tohoto významného programu institucionálního financování probíhá zatím na ISS spíše živelně než systematicky, což je dáno i tím, že jde o novou formu podpory, která se zatím ustavuje. Rád bych proto dal PRVOUKu „tvář“ a využil ho jako prostředku k systematické a dlouhodobé podpoře rozvoje oborů na institutu. Jednou z konkrétních náplní je posilování standardu výzkumných a publikačních aktivit. Důraz by měl být kladem zejména na budování čitelného výzkumného profilu jednotlivých pracovníků a zvyšování kvality publikací.

Spolupráce s domácími partnerskými pracovišti. ISS je úzce oborově i personálně propojen s dvěma partnerskými pracovišti, zejména CESES FSV UK a Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i. Tuto spolupráci je nutné dále rozvíjet a kultivovat. Hlavním průnikem by mělo i nadále zůstat doktorské studium, ale je třeba pracovat i na koordinaci výzkumných aktivit. Prioritou bude i další rozvoj spolupráce v rámci fakulty i mezi fakultami UK (PRVOUK P17, ale i programy společné s FF a FHS UK, UNCE Výzkum kolektivní paměti).